

הנחיות להוראת המצגת "מקשיבים למוזיקה ולומדים ערבית"

קהל היעד: כיתות ו-ז

משך הפעילות: אפשר לפרוס את הפעילות על פני שיעור פרונטלי אחד או שניים.
מטרה: המצגת יכולה לקדם את האזרחות המשותפת בישראל במסגרת שיעורי מוזיקה, לימוד השפה הערבית ובמסגרת ההיכרות עם העולם הערבי והאסלאם.
במצגת זאת התלמידים יכירו יוצרים, מוזיקה וכלי נגינה מערביים ומזרחיים, וילמדו שאפשר ללמוד ולהתעשר מכל תרבות. המצגת מעשירה את אוצר המילים בערבית בדרך חווייתית. כמו כן, התלמידים ילמדו לזהות מילים בערבית בגישת "השפה כמכלול", גישה שבה התלמידים מזהים את המילה כתמונה ולא בהכרח על-ידי זיהוי כל האותיות.

מהלך הפעילות:

שקופית 1 - נستمע למוסיקי ונדرس العربية מקשיבים למוזיקה ולומדים ערבית

התלמידים יתבוננו בתמונות של כלי נגינה שונים, ערביים ומערביים, אותם יכירו בהמשך המצגת.

מומלץ לבקש מהילדים להאזין למוזיקה ולשאול:

- מה אתם מרגישים כשאתם מאזינים למוזיקה?
(הנאה, שעמום, שמחה, עצב, כעס ועוד)
- האם המנגינה מזכירה לכם מנגינות שאתם מכירים?
- מי בכיתה למד או לומד נגינה? באיזה כלי?
- האם אתם מזהים את כלי הנגינה שבתמונה? אילו כלים אתם מזהים?
- מי ניגן פעם בדרבוקה או השתתף במעגל מתופפים?
- מי ניגן פעם או שמע נגינה בעוד?

מומלץ להסביר לתלמידים: במצגת זו נלמד ערבית בדרך מיוחדת, באמצעות היכרות עם מוזיקה ערבית ומוזיקה מערבית קלאסית, שיש להן השפעה על המוזיקה בת זמננו. נלמד על העושר ועל היופי שיש בכל תרבות.

שקופית 2 – כמאן או עוד "כינור או עוד"

בשקופית זו התלמידים יצפו בקטע מהסדרה "עבודה ערבית". כדאי לצפות בקטע פעמיים. לאחר הצפייה הראשונה כדאי לשאול את התלמידים:

*תארו מה קורה בקטע.

*למה לדעתכם מאיה רוצה לנגן בעוד?

*מדוע אבא של מאיה מתעקש על כך שהיא תלמד לנגן בכינור?

*האם גם ההורים שלכם ציפו מכם לנגן בכלי ואתם לא רציתם? ספרו על כך.

* באיזה כלי הייתם רוצים ללמוד לנגן?

המורה בקונסרבטוריון מזכירה את המחלקה האנדלוסית המתאימה למי שאוהב מוזיקה מזרחית. מהי המחלקה האנדלוסית?

כדאי לספר לתלמידים שמוזיקה אנדלוסית קלאסית (ובערבית *طرب أندلسي*), זהו סגנון מוזיקלי שנפוץ בימינו בעיקר בארצות צפון אפריקה ובקרב יהדות ספרד. מקורו של סגנון זה באלאנדלוס שבספרד המוסלמית של ימי הביניים.

כיום המוזיקה הנובה האנדלוסית היא הבסיס של המוזיקה האנדלוסית בצפון אפריקה.

בערים גדולות רבות בצפון אפריקה קיימות תזמורות אנדלוסיות.

בישראל פועלת מאז 1988 תזמורת אנדלוסית המשמרת את המוזיקה האנדלוסית בגוון יהודי, כפי שהייתה נהוגה בקרב יהדות ספרד וצפון אפריקה.

כלי הנגינה העיקריים של המוזיקה האנדלוסית הם: עוד, רבאב, דרבוקה, קאנון ועוד. כיום נהוג לשלב במוזיקה האנדלוסית גם כלי נגינה מערביים כגון פסנתר, קונטרבס, צ'לו ועוד.

שיחה בערבית:

בקשו מהתלמידים לצפות שוב בקטע מהסדרה "עבודה ערבית". לפני הצפייה יש לשאול:

أي موسيقى مايا بتحب؟ (مايا بتحب فريد الأطرش, أم كلثوم, موسيقى شرقية).

شو بتتعلم مايا؟ (مايا بتتعلم تعزف ع- العود).

من بيعلم مايا؟ (جدها بيعلمها العزف ع- العود).

أي موسيقى أبو مايا بيحب؟ (أبو مايا بيحب موسيقى كلاسيكية).

שקופית 3 - نتعرف على الموسيقى العربية الكلاسيكية – מכירים מוזיקה ערבית קלאסית

בשקופית זאת מוצגים כלי נגינה שונים אופייניים למוזיקה ערבית קלאסית. התלמידים יוכלו לקרוא את שם כלי הנגינה בערבית. לחיצה על שם הכלי פותחת מידע עליו. בשקופית זאת מוצגים גם הצלילים שמשמיעים כלי הנגינה. התלמידים יאזינו לקטעי הנגינה באמצעות לחיצה על אייקון הרמקול. מומלץ להזמין בכל פעם מתנדב אחר אל המחשב, כדי שיבחר צליל ויגרוור את כלי הנגינה שמפיק את הצליל הזה אל הריבוע המתאים.

שאלות לדין:

- אילו צלילים היה קל יותר להתאים לכלים ואילו פחות?
- אילו כלים מוכרים לכם יותר ואילו פחות?
- הייתם רוצים לדעת לנגן באחד הכלים שמופיעים בתמונה? באיזה כלי?
- האם אתם מכירים שירים ישראליים שמנגנים בהם בכלים מהתרבות הערבית?

שקופית 4 - تعالوا نقرأ بواو נקרא

לפני העיסוק בשקופית זו מומלץ לחזור לשקופית 1 **نتعرف على الموسيقى العربية الكلاسيكية** ולבקש מהתלמידים לזהות את שמות הכלים בערבית ולשננם בזוגות. אפשר גם לשחק משחק באמצעות הצלילים שבשקופית 3: להשמיע לתלמידים את הצליל, ולבקש מהם לכתוב את שם הכלי שמפיק אותו. לאחר מכן אפשר לחזור לשקופית 4 ולבקש מהתלמידים לשבץ את המילים מתחת לכלי המתאים. אם שיבצו נכון - ישמעו את קריאת המילה.

שקופית 5 – من العازف؟ מי מנגן?

בשקופית זאת מופיעות תמונות של אנשים מנגנים, ותחתן משפטים שמתארים את התמונות. מטרת השקופית היא להזמין את התלמידים לזהות את המשפט המתאים לכל תמונה באמצעות זיהוי שם הכלי שמופיע בתמונה ובמשפט. ייתכן שהתלמידים יצליחו לקרוא או לפחות לזהות את שם כלי הנגינה בעקבות התרגול הקודם.

א. כדאי להזמין בכל פעם נציג אחר אל הלוח לשבץ את

3. הקבוצה הראשונה מתקדמת משבצת אחת על מסלול המשחק שלה. לוחצים על המשבצת. תיפתח שאלה, ובה תמונה של מילה או אות.

- אם יש תמונה – הקבוצה צריכה לזהות מה בתמונה בשפה הערבית.
- אם יש מילה – הקבוצה צריכה לזהות אותה בשפה הערבית.
- אם יש אות – הקבוצה צריכה ללחוץ על המילה שבה היא מופיעה.

4. תשובה נכונה מזכה בהתקדמות של משבצת אחת קדימה.

5. אם הקבוצה ענתה תשובה שגויה היא נשארת באותה משבצת עד התור הבא.

6. התור עובר לקבוצה הבאה, הפועלת לפי השלבים 3 ו-4.

הקבוצה שהגיעה ראשונה לנקודת הסיום של המסלול – היא המנצחת

שאלות לדין מסכם:

- אילו דברים חדשים למדתם היום?
- האם למדתם משהו שהפתיע אתכם? ספרו על כך.
- איך הרגשתם במהלך השיעור?